

מראי מקומות- עבודה זרה ט'

אברהם, ומשם ואילך נקרא שני תורה, אף שעברו יותר מד' מאות שנה עד נתינת התורה, משום שלאברהם נחשבה כנתונה. ע"ש עוד מש"כ בזה.

(ג) **שני אלפים תורה- הק' העבודת עבודה, האם** רק בשני אלפים הי' תורה, ועכשיו שוב אין תורה אחר זה. וכ' **דרש"י** כבר העיר בזה, וכ' דהיינו תורה בלא ימות המשיח, אבל השני אלפים אחרונים הם תורה עם ימות המשיח. אולם כ' העבודת עבודה דיש לפרש באופן אחר, דהא כיון דהתחילו ימות המשיח, א"כ כבר נתקשה קושי השעבוד, וכמו בכל גלות, דהתחלת הגאולה הוא זמן קושי השעבוד היותר גדול. וא"כ, כיון דקושי השעבוד הי' כ"כ, ממילא נתרבה שכחת התורה. וזהו מה דאי' במדרש אם אומר לך אדם שיש תורה בגוים אל תאמן לו, ונראה דאין הביאור אצל הגוים ממש, אלא אצל ישראל כשהם אצל הגוים (וכ' דכ"כ היצרת דבש). וא"כ, יש לפרש דמה דאי' בגמ' שני אלפים תורה, היינו דבשני אלפים אלו הי' התורה בתוקפה. אבל בשני אלפים של משיח, על אף דהי' תורה ג"כ, אולם התורה לא הי' בתוקפה, שהרי כבר התחיל זמן הגאולה, ונתקשה שעבוד הגלות, וממילא נתרבה שכחת התורה. וכע"ז כ' **המהרש"א בסנהדרין (צז.)**, דבאמת לאחר שגלו ישראל מארצם גלות גמורה, שוב לא הי' בהם תורה, וכדכתי' באיכה, מלכה ושרי' בגוים, אין תורה. אולם אף לאחר חרבן הבית, לקע"ב שנה, עדיין מקרי שנות תורה, כי אז היו דור תנאים, ועדיין לא נתדלדלו הישיבות עד אחר שמת רבי, וגבר הגלות ורבו הצרות, וכלו ימי תורה. ומשם ואילך, מתוך הגלות והצרות, בכל אותו זמן, ראוי לבא משיח, וימי חבלי משיח מקרי. **וע"ע בחזון איש (יו"ד, הל' טריפות, ה', ג')**, שכנראה יש לו הבנה אחרת בזה, דהיינו שהב' אלפים הם של קביעות התורה, ולכן כ' דאפי' אם נתחדש דבר בטבע, ולמשל בהל' טריפות, מחלה חדשה שלכאור' צריך להיות בה דין טריפה, או רפואה חדשה, למה שכבר חשיב לה טריפה, לא חשבינן בה,

(א) **ששת אלפים שנה הוא עלמא, וכו'- ע' ברמב"ן על התורה (בראשית ב', ג', ד"ה לעשות)**, שביאר דנכלל בתיבת "לעשות" דששת ימי בראשית הם כל ימות עולם, כי קיומו הוא ששת אלפים שנה, ולכך אמרו דיומו של הקב"ה אלף שנים. וביאר שהי' רמז בכל ימי בראשית לששת אלפים שנות העולם. השני ימים ראשונים, שהי' העולם כולו מים, ולא נשלם בהם דבר, הם רמז לב' אלפים הראשונים, שלא הי' בהם קורא בשם ד'. וע"ש באריכות איך שביאר שכל ימי בראשית היו כנגד כל האלפים של ימות העולם.

(ב) **שני אלפים תוהו, שני אלפים תורה- הק' בדברות משה (הובא מספרו דרש משה, ח"א עמ' ש')**, הרי כיון דכל קיום העולם הוא רק בשביל התורה, א"כ איך אפשר להיות יותר מב' אלפי שנה בלא תורה. וכ' דודאי העולם הוא מלא חכמת התורה, וכמו שמצינו שיכולים ללמוד צניעות מחתול, וכו', שהרי הקב"ה ברא העולם כפי התורה. אך כדי להשיג כל זה, צריך להיות אדם גדול מאד, שידע בחכמתו כל מעשה בראשית, בכל ברואים וטבעם וכוחותם, ואז יבין איזה דבר, והשיגו זה רק אדם, מתושלח, נח, שם ועבר, אברהם, וכדו', אבל רוב העולם לא ידעו כלום מזה. ובזה ביאר הא דאמרי' דמסכת ע"ז של אברהם אבינו הי' בו ד' מאות פרקים, משום שכל דין צריך לזה מאה הקדמות ויסודות עד שידע מהם איזה דין. ולא הי' אפשר ליתן התורה להמון עם עד שבא זרע אברהם יצחק ויעקב, שנתגדלו ונתחנכו מהאבות ואמהות בדרך טובה, עד שנעשה גם טבעם טוב מכל העמים, ונתגדלו על ברכי אמונה ורוב המעשה, ונצרפו בגלות מצרים, וראו נסים ונפלאות, ונעשו ראויים לדורי דורות. אבל אברהם אבינו, אף שג"כ הכיר מעצמו כל התורה, ולא ניתן לו כמו שניתן לכלל ישראל בהר סיני, מ"מ נעשה לו התורה כקנין לעצמו כמו שהי' ניתן לו התורה, ע"י הכריתות ברית שכרת אתו הקב"ה. ולכן נחשב ב' אלפים תוהו רק עד

דלא ידע בכמה שני בשבוע, ניבצר תרתין שנים או ניטפו חמש שנים וכו', וסימניך כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ, ועוד חמש שנים, ואין מונין משעת החרבן כלל, אלא משעת מנין מלכות יון, שהתחילו מלכותם להתפשט בעולם בשנת מ"א לבנין הבית. וא"כ, שנת שלישית למלכותם, דהיינו שנת ארבעים ושלש לבנין בית שני, הוא שנה ראשון של שמטה לר' יהודה דבתחלת הבנין התחילו למנות השמיטין. נמצא דשי' רש"י הוא דהבית נחרב בשנת ת"כ, ואותה שנה הי' מוצאה שמיטה. ושי' התוס' הוא דהבית נחרב בשנת תכ"א, ואותה שנה הי' שנת השמיטה. ויש שי' ג' בזה, דשי' הרמב"ם (הובא כאן בחשק שלמה) הוא דבאמת הבית הי' נחרב בשנת ת"כ, כשי' רש"י, אלא באמת שנת החרבן הי' שנת השמיטה. ומה דאי' בחז"ל דאותה שנה מוצאי שביעית היתה, היינו משום דט' באב הי' בסוף שנת השמיטה, אבל באמת החרבן הי' בשמיטה גופא.

(ז) **ונשקול ממאה תרי ונשדי אפרטי- פרש"י**, דזה אתי כפי ר' יהודה, דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן, היא שנת יובל, והיא שנת תחלת השמיטה הבאה, ונמנית לראש יובל הבא. וע' בתוס' דהביא מרבנו ברוך שפסק בספר התרומה השי' ר' יהודה, וכ"כ בתוס' ר' יהודה, וחושב החשבון של השמיטות להלכה כן, ע"פ שי' ר' יהודה. אולם שי' הרמב"ם הוא דבאמת קיי"ל כרבנן, ודלא כסוגיין.

שאי"ז בימי ב' אלפים תורה, והקביעות הוא בב' אלפים של תורה.

(ד) **שני אלפים ימות המשיח- הק' התורת חיים**, הא אי' בסנהדרין דרצה הקב"ה לעשות חזקי' משיח וסנחירב גוג ומגוג, ואיך הי' שייך לעשות כן, הרי חזקי' בזמן בית ראשון הי', ולא הי' הב' אלפים של משיח מתחילין עד לאחר קע"ב שנים אחר חרבן בית שני. ותי' זכות חזקי' וזכות דורו הי' כ"כ גדול עד שרצה הקב"ה לעשותו בן דוד לפני זמנו, ולא נקבע זמן אלפים שנה אלא לדור בינוני.

(ה) **אחר ד' מאות לחרבן הבית, אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף דינרים בדינר א', לא תקח- פרש"י**, שהיא קץ הגאולה ותקבץ להר הקודש לנחלת אבותיך, ולמה תפסיד הדינר. וכ' הריטב"א דלפי רש"י צריך לומר דבעונותינו שרבו, יצאו מהם מה שיצאו, ולא נתקיימו דברי התנא, שהרי אנו כבר כמה שנים אחר זה, ועדיין לא בא משיח. וכ' דאין נראה, ולכן פי' באו"א, "שהם היו יודעין כי לאותו הזמן ראויין ליגאל אא"כ גרמו עונות מרובים, ואם רבו אותם עונות לעכב המשיח, שראויים הדור ההוא ליענש שירבו הגזרות עליהן ויוציאו הקרקעות מתחת ידן" [ולכאן כוונתו בזה הוא, דדברי התנא היו בדרך ממ"נ, אם נגאלו, אז למה לא להפסיד הדינר, וכמש"כ רש"י. ואף אם לא נגאלו, זהו משום עונות הדור, וא"כ, יהי' ראוי לדור ההוא עונש גדול, ויציאו הגוים הקרקעות מתחת ידם, וא"כ גם בזה אין להפסיד הדינר על קרקע שיהי' נפסד ממנו, וע"ע].

(ו) **האי מאן דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד, ניטפי חד שתא וכו'- פרש"י**, יוסיף שנה א' על שנים דמן החרבן עד שנה שהוא עומד בה, דחרבן בהמ"ק הי' במוצאי שביעית, ומאן דמני מזמן החרבן, לא מני אותו שנה, לפי שהבית נחרב בזה השנה, ורוב השנה הי' הבית בנוי, ולכן מתחילין למנות משנה שלאחר זה. וא"כ, ממילא כשעושה המנין של שנים לאחר החרבן, צריך להוסיף שנה א' כדי לדעת איזה שנה בשבוע הוא עומד. ובהמשך דברי רש"י מבואר דס"ל דבשעת ת"כ לבנין בית שני נחרב. והק' תוס' דהא מבואר בסוגיא דערכין דבאמת בשנת תכ"א לבנינו הי' נחרב, ושנת תכ"א הי' מוצאי שביעית. וע' בתוס' מה שהק' עוד, וכ' דעיקר הגירסא הוא גירסת הר"ח, דגרס האי מאן